

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca
Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 " 60
četrt " — " 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznanila,
ikrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznanila in reklamacije
posiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odpriete rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
posiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katere se želi
odgovor,
naj se pridele
primerne poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrankovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
teena poslani knjige
se ne vračajo.

Zoriti je treba.

IV. *)

Samostojno računanje zahteva življenje, s samostojnim računanjem izobrazujemo formalno. Vse ono nategovanje z brezštevilnimi vprašanji, s katerimi privlečemo učenca nazadnje s pobito glavo do zahtevanega smotra, nima nobedne vrednosti. Kako veselo je poslušati učenca, če nam brez vsakega pomočka prešteje skupino enakovrstnih rečij, s kakim ponosom zvršuje učenec prištevanje ali odštevanje, ako ga vodimo po poti, o kakoršni smo v zadnjem spisu govorili, z veselega obraza mu beresh: „Jaz znam“. Pri takem pouku šviga odgovor za odgovorom po šoli in ne jeden normalno nadarjenih učencev ne pusti učitelja na cedilu, v nejevolji zaradi slabega odgovora. Po končanem uri sliši se mnogokrat še iz klopi: „Računajmo še dalje!“ Kjer pa otroci ne pazijo na pouk, kjer se pretegavajo po klopi, kjer se jim zdeha, tam mora biti pot, po kateri se otroci poučujejo, napačen. In tako se rado godi pri množenji, še bolj pa pri deljenji, če takoj od začetka začnemo z raznovrstnimi računi, namesto da bi učence pripravljali korak za korakom na te operacije.

Množenje naslanja se na seštevanje, to pa mora otroku teči kakor voda navzdolj. Torej začni z nalogami, katere zahtevajo seštevanje več števil, in sicer naj so ta števila v prvi skupini različna, v drugi jednaka. Pozornost otroka na nekaj novega je z drugo skupino vzbujena.

S skupinami vsot enakih sumandov moreš vže poprej začeti, predenj preideš na množenje; otroku se vtisne v spomin, da sumandi morejo biti različni, pa tudi jednaki. Nekega dne, ko pride čas za množenje, začneš spet s skupinami $1 + 1$, $1 + 1 + 1$ itd., $2 + 2$, $2 + 2 + 2$ itd. itd; pustiš otroke računati, potem pa rečeš: „Take račune lahko krajše izgovarjamo, pa tudi lahko krajše pišemo; namesto $1 + 1$ rečemo 2krat 1 itd. Nobednega normalno nadarjenega otroka ne najdeš, da bi ne znal krajšega ustmenega in pismenega izraza. Zdaj pa vže znajo množiti, bi si kedo mislil. Motiš se; pojem množenja se še ni z duhom vzrastel, o čemur se z oblečeno nalogo lahko takoj prepričaš. „1 stol ima 4 noge, koliko nog imajo 3 stoli?“ Otrok navadno na kratko odgovori: „12 nog“. Kako si pa to izračunil?“ — Odgovor: „4 noge in 4 noge je 8 nog, in 4 noge je 12 nog.“ Otrok torej še vedno sešteva. Po dolgem času še le, ko si ž njim mnogo oblečenih nalog zvršil, privedaje jim krajši izraz po prvi rešitvi, začne ti otrok samostojno množiti. Pojem množenja je še le zdaj prisvojen. Akoravno ti torej otroci od začetka take naloge s seštevanjem rešujejo, vendar računajo ves čas samostojno, brez nategovanja, in na podlagi take samostojnosti zoriš ti pojem množenja.

*) Dalje od št. 18. 1. 1892.

Pojem množenja je zrel; daj pa takozvani „jedenkrat jeden“ otroku v roke, da si ga spravi v spomin. To vajo je treba tako zvati, da je odgovor brez pomiselka vže tu, ko se je naloga še komaj izvedla. In ko je otrok to dosegel, kaj pa mi je zdaj treba zoriti? Deljenje in sicer kot delitev in kot merjenje.

Začnimo govoriti o delitvi. Vže v prostoru 1—10, ko so se otroci naučili seštevati in odštevati, moremo otroku dajati naloge, kakor: „Razdeli število 2 (3, 4 . . .) na 2 dela (na 3 dele)“. To je gotovo, da vršimo take razdelitve na poočitovalih n. pr. na obročkih (kockah itd.); poslužujemo se v to svrhu s posebnim vspehom oblečenih nalog, n. pr.: „Razdeli 4 kr. med dva uboga; koliko dobi prvi, koliko drugi ubožec?“ — Odgovor: „Prvi ubožec dobi 2 kr., drugi tudi 2 kr.; ali prvi dobi 3 kr., drugi 1 kr. itd.“ Od začetka razdeljujemo na ta način števila na 2 ali na 3 dele, in ne naletimo na nobedne težave. Čez nekoliko časa zahtevamo, da naj učenec razdeli število obročkov (kock itd.) na 2 jednaka dela (na 3 jednake dele); tudi to mu ne dela posebnih preglavie. N. pr. 6 obr. = 3 obr. + 3 obr. Predenj preidemo na operacijo delitve, si je otrok razstavljanje števil na jednake dele, če od časa do časa to vajo ponavljamo, popolnoma prisvojil. Zdaj je le treba tako razstavljanje spraviti v zvezo z množenjem, katero je vže popolnoma dozorelo. „2krat 3 je 6. Kolikokrat 3 je 6? Polovica od 6 je? . . .“ Pozneje preobrnemo izraze „polovica, tretjina, itd.“ na izraze „drugi del, tretji del itd.“ Za zoritev tega pojma so zopet oblečene naloge posebno važne. Učenec jih dolgo, dolgo rešuje v obliki množenja, katerej naj učitelj po rešitvi pristavlja obliko delitve. S tega je razvidno, da je delitev le na podlagi zrelega množenja zoriti mogoče. Pri takem postopanju ne trpi samostojnost učenca nič; otrok naj izvršuje naloge v obliki množenja, dokler si ne prisvoji pojma deljenje.

Kakor pa smo pri seštevanji in odštevanji razločevali razne stopnje, tako nam je takih stopinj pri množenji in deljenji treba. Te stopinje so nam znane vsem in ne maram jih navajati; za izvršitev vsake stopnje veljajo isti nazori kakor pri seštevanji. Poznejša stopnja naj se naslanja na prejšnjo, da je račun kolikor mogoče kratek. Ta nazor je jako plodovit, in zdi se mi, da smo ga vsi še premalo porabljali.

Konečno hočem še pokazati na sliki, kako bi se dalo pravilo za deljenje z mnogoštevilčnim divizorjem zoriti. Vse druge stopnje si mislim dozorele. Za zoritev zadnje stopnje jo pa razbrojim še v tri podredne, katere naj kažejo sledeči primeri: a) 86 : 43 (1432 : 317), b) 86 des. : 43 (1432 stot. : 317), c) 372 : 12 (87856 : 234).

Z vajami po stopnji a) se otroci naučé, kako se številka kvocijentova na kratko določi (4 v 8, 3 v 14), z vajami po stopnji b) se učenci prepričajo, da ima kvocijentova številka (ostanek) isti pomen (desetice ali stotice) kakor dividend, in z vajami po stopnji c) razvidijo otroci, kako se mora dividend razkrojiti v delne dividende, da je izvršitev delitve mogoče.

a) 86 : 43 da blizo tisto, kakor 80 : 40 ali 8 des. : 4 des., ali 8 : 4 itd. — Vaje.

b) 1432 stot. : 317 — 317 jed. so v 1432 jed. blizo tolikokrat, kakor 3 v 14, torej 4krat; 317 jed. v 1432 stot. so pa 400krat, kvocijent pomeni torej stot. itd. (primerjaj moj navod). — Vaje.

c) 37 d. 2 jed. : 12 = ; 12 ni v 3, vendar pa je v 37; 12 v 37 je 3krat, 3 pomeni desetice, 3krat 12 je 36, ostane 1 des. ali 10 jed.; 10 jed. in 2 jed. je 12 jed. itd. (primerjaj moj navod). 37 in 12 sta delna dividenda, v katere smo dani dividend razkrojili.

Vsaka teh stopinj zahteva časa, da si jo otroci prisvojé, in vsako poučujemo le takrat z vspehom, kadar pridemo k njej, ko je vže prejšnja dozorela. L. Lavtar.

„Pobratimija.“

Metodična razprava pesmi za višjo stopnjo.

(Glej „Tretje Berilo“, stran 16.)

1. Uvod.

Kdo se še spominja vseh pregovorov in izrekov, katere smo navedli, ko smo čitali in razpravljali 13. spis „Popotnika in medved“? No, ponovi jih lepo, R! Kakor zlato v ognji tako se skušajo pravi prijatelji v nesreči. — Dober prijatelj je boljši ko denar. Pravi prijatelj je več vreden ko zlato. — Kjer bogastvo hira, prijateljstvo umira. Učitelj: Je-li to pravo prijateljstvo, ki takrat hira, kadar bogastvo umira? Nikakor ne, to je samo navidezno prijateljstvo. Povej še nekatere! Prijatelje spoznati — Nesreča te uči, — Ker v sreči ne znaš brati, — Kaj v družniku tiči!

Kaj se učimo iz vseh teh pregovorov in rekov? Da je pravo prijateljstvo neprecenljive vrednosti in pa to, da ni vsakdo, ki se nam prilizuje, tudi naš prijatelj, kajti le nesreča uči „prijatelje spoznavati“. — Kaj pa, ako nas naš prijatelj tudi takrat ni zapustil, ko smo postali nesrečni? Ondaj je v resnici naš pravi prijatelj, ki zasluži, da se ga oklenemo z vso svojo dušo kar najtrdnjeje. Tak prijatelj nam slajša življenje v sreči ter lajša trpljenje v nesreči, napeljuje nas k dobremu in odvrača od slabega. Kaj veš o vrednosti pravega prijatelja? — Človek, s kojim smo sklenoli pravo, verno prijateljstvo, je naš „bratec“ ali „pobratim“. Pobratime, ki se med seboj vedno tikajo, veže prava bratska ljubezen, da-si niso med seboj rodni bratje.

Pomnite! Nekaj mož je dalje časa skupaj bivalo ter opravljalo jeden in isti posel. Pri tem so se ti možje tako seznanili, da so se nekega dne odločili, skleniti na prav slovesni način pravo prijateljstvo — pobratimstvo. Kako se je ta imenitni trenotek vršil, pové nam z navdušenimi besedami pesnik S. Jenko v prelepi svoji pesmi „Pobratimija“, katero vam hočem sedaj prečitati.

2. Uzorno čitanje pesmi po učitelji.

3. Pojasnjevalno čitanje — zapopadek posamnih kitic.

Čitaj naslov in prvi dve vrstici! *Pobratimija. Naj čuje zemlja in nebo, — Kar dans pobratimi pojó!* Kako še lahko drugače rečemo namesto besede „Pobratimija“? Pobratimstvo. Ta berilni sestavek imel bi tudi lahko naslov „Pesem pobratimov“. Zakaj? Naj „čuje“, povej to drugače! — Naj „sliši“. Kaj pomenijo besede „zemlja in nebo“? — Celi (ves) svet. Kaj naj sliši celi svet? Kar pobratimi pojó. Reči namesto „dans“ drugo besedo! — danes. Kaj pomeni beseda „pobratimi“? Bratci. Kakšen razloček je med pravim bratom in med pobratimom? S pravim bratom nas veže sorodnost, s pobratimom pa samo iskreno prijateljstvo. Kakšen je prvi stavek te pesmi, ker stoji glagol „čuti“ v želevnem naklonu? Želevni stavek. Preobrazi ta stavek v velevni! Čuj, zemlja in nebo itd. Čitaj naprej! *Naj se od ust do ust razlega, — Kar tu med nami vsak prisega.* — Kaj pomeni „razlega“? — glasi, doni, zveni. Ta vrstica drugače: Naj drug drugemu na ves glas naznani. Reči namesto „tu“ drugo, daljšo besedo! „Tukaj — na tem mestu“. Kaj se pravi prisegati? Nekaj izreči (obljubiti) ter v zagotovilo istinitosti govornjenih besed Boga za pričo poklicati. Preobrazi tudi ta stavek v velevni! Razlegaj se od ust do ust! Čitaj naprej! *Da srce zvesto, kakor zdaj — Ostalo bode vekomaj.* Kaj prisegajo pobratimi? Da ostanejo njihova srca verna in zvesta na veke. To se pravi: Pobratimi ostanejo vedno zvesti in iskreni prijatelji. Ali pomeni beseda „vekomaj“ tú „na večne čase“? Ne, ampak samo do smrti, kajti na onem svetu vlada med rajnimi itak samo bratoljubje in ljubezen.

Zapopadek prve kitice:

Pobratimi prisegajo drug drugemu prijateljsko zvestobo ter po-

živajo ves svet za pričo svoje zveze.

Ponovi, I! Še P!

Beri naprej! *In ko ločitve pride čas, — Na razna pota žene nas: . . .* Reci prvo vrstico drugače ali s svojimi besedami! In ko se nam bode treba ločiti ali posloviti. Na „razna“ = različna; žene = razžene, raznese, razkropi. Ali se bode treba našim pobratimom zares kedaj ločiti? Dá. Katera besedica nam to pové? — Veznik „ko“, namesto katerega bi lahko stal tudi časovni veznik „kedar“. Čitaj sedaj prvo vrstico tako, da bodeš rabil namesto časovnega veznika pogojni! In če ločitve pride čas. Kakšen razloček je med stavkom v knjigi in onim, ki si ga izrekel ti? V stavku v knjigi je dejanje (ločitva) gotovo ali določeno, v stavku s pogojnim veznikom pa ni gotovo, pač pa mogoče. Čitaj dalje! *Tu ná! pobratim roko mojo, — Ti pa podaj desnico svojo, . . .* „Tu ná!“ reči to drugače! Tu imaš! Evo ti! pobratim, roke moje. Kako to, da se govori tu o desnici in ne o levici? Ker se dane obljube navadno potrdijo s tem, da se z desnico v desnico poseže. Čitaj naprej! *Da srce zvesto, kakor zdaj, — Ostalo bode vekomaj.* Kaj je potrdilo tu podane desnice? Zvestobo pobratimov na veke.

Zapopadek druge kitice je:

Pobratimi prisegajo nadalje, da ostane njihova prijateljska zveza veljavna tudi tedaj, ko jih usoda razkropi širom sveta.

Ponovi zapopadek druge kitice, G! V!

Čitaj prvo vrstico zadnje kitice! *Beseda dana — vez veljá!* Kaj se reče besedo „dati“? Nekaj obljubiti ali obečati. Kaj so si ti možje obljubili? Vedno trajajočo prijateljsko zvestobo. Ali mi znaš povedati prvo vrstico zadnje kitice s svojimi besedami? Mi ostanemo zvesti svoji obljudi! Beri nadaljnje tri vrstice! *Ne zemlje moč, ne moč nebá — In ne pekla ognjena sila — Vezni ne bode razrušila: . . .* Ne „zemlje moč“ = zemeljska moč; moč neba = nebesna moč, n. pr. blisk, vihar itd. Moč pe-

klenskega ognja je strašna, a tudi tej bi ne bilo moči razdejeti trdne zveze pravih prijateljev. Vezni = zveze, zaveze. Razrušila = razdejala, raztrgala, uničila. Te tri vrstice bi lahko združili v ta-le stavek: Ni je sile, kateri bi bilo mogoče, raztrgati pobratimsko zvezo.

Čitaj do konca! *Saj srca zvesta, kakor zdaj, — Ostala bode vekomaj.*

Ako primerjate zadnji dve vrstici vseh kitic, opazite, da sta taisti pri prvih dveh kiticah čisto jednaki, zadnji vrstici tretje kitice pa se razločujeta od prejšnjih po besedici „saj“ in po tem, da se rabi v njih samostavnik „srce“, namesto v jednini, v množini. „Saj“ je — kakor smo slišali v slovniškem ponku, priredni veznik in se rabi v razločnih stavkih. V tej kitici potrjuje ta veznik veljavo prednjih besed. Katere besede potrdi kot resnične? Ne zemlje moč itd. Zakaj pa je postavil pesnik v zadnji kitici samostavnik „srce“ v množino? Vedite, tudi to ni brez vzroka. Pesnik je hotel s tem zvestobo pobratimov še bolj krepko poudariti, češ: niti jedno srce se ne bode izneverilo, nego srca vseh ostanejo zvesta kakor zdaj — vekomaj!

Zapopadek tretje kitice:

Pobratimi zatrjujejo slovesno, da njihove bratske ljubezni ne razruši nikoli nobedna, še tako mogočna sila.

Ponovi to, Č! Z! — Ponovitev zapopadka vseh treh kitic.

4. Glavna misel:

Prijateljstvo, sklenjeno med značajnimi moží, ima moč in veljavo za vselej.

5. Nauk:

Ako si tako srečen, da najdeš pravega prijatelja, okleni se ga z vso ljubeznijo in z vsem zaupanjem; kajti on je več vreden ko zlato in srebro.

6. Vaje v lepem in čuvstvenem branji.

7. Memoriranje in deklamovanje pesmi.

8. Naloga. Napišite zapopadek vsake kitice, istotako glavno misel in nauk pesmi „Pobratimija“!

9. Slovstvene opombe.

Slovstvene opazke k tej pesmi, oziroma životopis S. Jenka najde učitelj v J. Lebanovej knjižnici „Slovstvena zgodovina v ljudski šoli“ na 7. in 8. strani. Ako pa

hoče čitati obširen životopis tega pesnika, vzame naj v roke Stritarjev „Zvon za l. 1879“, kjer je prof. Levec zelo temeljito popisal življenje in delovanje naših najmenitnejših pesnikov.

Anton Kosi.

Slovniške črtice.

Skrčeni stavki.

Skoraj bi ne verjeli, kako daleč sega kategorija „skrčeni stavki“, če smo tudi dovolj previdni, kadarkoli uporabljama ta jako dvomljivi pojem! N. pr. B. Schulz v svoji nemški slovnici uči: Vsak stavek, v katerem se jednaki deli z vezniki med seboj vežejo, je prav za prav skrčen. N. pr. „Pes in mačka sta domači živali“ — pes je domača žival in mačka je domača žival. Več zgledov naštevši je dostavil sledečo opombo: Skrčeni stavki so nam tudi lahko prosti, v katerih se več enakih členov med seboj združuje. Primerjaje oznako z opombo moramo reči znanstveno: Obče so vsi stavki z enakimi členi skrčeni, a treba ni, da bi jih skrčene imenovali. Slovničar je torej z opombo svojo oznako o skrčenih stavkih vničil; kajti dvomil je o pojmu in o oznaki skrčenih stavkov. Spravili bi baš v zadegro vsakega, „skrčene stavke“ zagovarjajočega vprašaje ga, če je stavek: „Jedna in jedna je dve“ tudi skrčen. Pripravljen sem, da me kdo opozori, češ da ta vzgled ni primeren; kajti „in“ pomeni tukaj toliko kakor „se prišteva“. A ravno tako razmerje nahajamo tudi v stavku: „Breza in smreka ste drevesi“; kajti dopovedkov imenovalnik „drevesi“ more le stati, če se březi smreka pridevlje, vsako zase je le „drevo“, ravno tako je zgoraj vsaka „jedna“ za se le „jedna“ ali pojem „število jedna“.

Še drznejši je Rassmann, ki brez vse pameti uči: „Stavek, v katerem se členi iste vrste z vezniki združujejo, je skrčen. N. pr.: „Peresa gosij in krokarjev se rabijo za pisanje“. Po njegovem „receptu“ bi bil sledeči, čeravno ni lep stavek, tudi skrčen iz najmanj štirinajst posameznih stavkov. Včeraj in predvčeraj sta oče in brat zdaj daleč v Moskvi bivajočega silovitega učenjaka, vže dolgo in zaželjeno pričakovanega prijatelja, nekdanjega varha in branitelja naših otrok na kolodvoru zastoj pričakovala ter se s težkim in tužnim srcem vrnila domov. Čeravno za uk si prebrisane glave“, bi bila zato baš to jako težka operacija v miselnem delovanji tvojega bistrega uma. „Išče te sreča, um ti je dan, a našel je ne boš, če tudi nisi zaspan“ v skrčenih stavkih „starega kopita“!

Učence, ki je slišal vže v prvih šolskih dnevih zgoraj navedeni stavek, spominja se ga še jasno; ko se obravnavajo „skrčeni stavki“! Kako mu bo pri srci in pameti, če časa naletuje na tako nevarne stavke, ki jako in celó nasprotujejo slovniškemu pravilu in njegovej oznaki o skrčenih stavkih!

Tako nevarni sicer niso vsi zgledi, a tudi v drugih se lahko dokazuje, da se „terminus“ skrčen stavek zelo lahkomiselnost rabi.

Premišljujmo take stavke bolj natančno! Stavek „Zlato, srebro in železo so kovine“ je vzrastel iz prostih stavkov: „Zlato je kovina, srebro je kovina in železo je kovina.“ Te tri stavke so v jedno celoto spravili, da bi si časa prihranili. Tako pravilo se glasi prilično in se bralcu dopada. Ne morem zapopasti, zakaj tudi sledeči stavek ni skrčen: „Potoval sem včeraj s svojim bratom v veliki zimi kljubu svojej slabosti po železnici v Gradec, da bi obiskal svojega prijatelja.“ Gledé znanega stavka o kovinah bi si smeli misliti ta stavek sestavljen iz sledečih posameznih stavkov: „1. Potoval sem včeraj; 2. potoval sem s svojim

bratom; 3. potoval sem v ostri zimi; 4. potoval sem kljubu svojej slabosti; 5. potoval sem po železnici; 6. potoval sem v Gradec; 7. potoval sem, da bi obiskal svojega prijatelja.“ In baš slovniška skušnja tega stavka ne prišteva skrčenim. Slovnica tudi nasprotuje, da bi zvali stavek: „To je dvajset jabelk“ skrčen. In vendar si mislimo ta stavek skrčen iz dvajset istih stavkov: „To je jabelko“. Ako namreč kdo hoče iz kupa nako-pičenega iz jabelk in hrušk, jabelka izbrati in prešteti, mora naveden stavek dvajsetkrat misliti, preden je dospel do konca. A slovnica se peča s povedanim, ne s tem, odkoder govorjenje izvira. Kako bodemo učencu raztolmačili, da se stavek: „Ljubim svojega očeta in svojo mater“ imenuje skrčen, da pa, ako nadomestim pojma „očeta“ in „mater“ s pojmom „stariše“, stavek „Ljubim svoje stariše“ ni skrčen. Proti temu stavku je torej prejšnji raztegnen.

Zakaj si časoma mislimo to, kar se konečno kot jednota stavka pokazuje, da se je bilo začetkoma ločevalo, časoma pa ne? Ni tako ravnanje nedosledno?

Očitno ima zopet ta zmotnjava svoj vzrok v tem, da se slovniška oblika z vsebino mislij zamenjava; in vse to kalí slovniško razumnost. V slovniškem pouku se morate obe stranki ostro in točno razločevati. Obče bi se ne smelo povpraševati po izvirku posameznih stavkov, če se učencu v obravnavajočem se stavku ne podajajo po obliki sami. Učitelj ima gotovo zadosti s tem opraviti, da uči učence spoznavati stavke v vidljivi obliki, ako hoče jasno pregledati njihov organizem in posamezne dele njihove. Koliko zlatega časa se porabi, ako se preiskuje, kako stavki zrastejo iz elementov, katerih še le moramo iskati, namesto da bi ga uporabljali za obravnavo določenih slovniških resnic!

Poleg vsega tega pa še baš pridemo v zadrego, bodimo kakorkoli previdni, obravnavajoči stavke: „Sulice, pušice in lok so bila njihovo jedino orožje“ ali „Svetloba, zrak in rodovitnost prsti zadostujejo rastlinam, da morejo rasti“. Poskusi, dragi čitatelj, navedena stavka v posamezne dele spraviti, če moreš! Vsako splošno slovniško pravilo mora vsikdar veljati za vse stavke jednake vrste. In tukaj? — Vže stavka „Grki in Perzijani so bili sovražniki“ si ne moremo misliti skrčenega iz dveh stavkov; kajti jasno je, da dopovedek sovraštva gre le osebkju iz obeh pojmov sestavljenemu. Če slišim stavek: „Rože, klinčki in resedica so jedine cvetlice v našem vrtu“, ne morem in ne smem dopovedka „jedine cvetlice“ vsakemu posameznemu cvetličinemu plemenu pristavljati. Moram-li drugače počenjati, ako bi se glasil dopovedek „cveto“, ker se tukaj dopovedek more posameznim osebkovim besedam dostavljati? V duhu onega, ki sliši, se težko vrši tako krčenje tega, kar si mislimo v začetku ločeno, kakor trdijo teoretiki skrčenega stavka. A morebiti gre ta teorija govorečemu, da se v njegovem duhu isto tako vrši. — Zares velja to govorečemu, a zahtevajoč dosti večji obseg; torej tudi tem v slučajih ni pravilno, izumiti posebno vrsto skrčenih stavkov. V tem smislu gre pomisliti, predno sledeči stavek prištevamo skrčenim: „Hiša z jednim nadstropjem, dobro obdelan vrtec in majhen travnik je vse, kar je imel“. Ta stavek je zares narastel iz več opazovanj, katera si mislimo v jednoto združena in sicer: Imel je hišo, ta je imela jedno nadstropje; imel je vrtec, ta je bil dobro obdelan; imel je travnik, ta je imel majhen obseg; drugega ni imel ničesar. Le tako mislečim bi bil vsak stavek z osebkovimi, dopovedkovimi in drugimi določili skrčen, kakor se je razjasnilo v zgoraj omenjenem zgledu (o potovanji v Gradec) na dopovedkovih določilih.

Celo bitje stavka, celó najprostejšega, obstoji v tem, da si mislimo vsebino glagolovega pojma na neki osebi, (červno je tretja véasih zeló nedoločena) tičeče, ž njo v nerazvezljivi jednoti združeno. Kdo pa bo to izvirno sintezo nas vodečo k misli z besedami razodeti imenoval skrčeno, kdo bo slovniški organizem zaznamljal z izrazom, ki kaže samo na mehanično dostavljanje posameznih delov, dovršujoče stavkovo celoto?!

Stavek se primerja živemu organizmu drevesa. Kakor iz debela rastejo veje, mladike in peresea, tako se stavku združujejo s finitno glagolovo obliko vsa druga stavkova določila. Kakor v vseh delih drevesa teka življenje ustvarjajoči sok, ravno tako je v vsakem, čeravno najdaljnem stavkovem določilu vedno pričujoča moč vladajočega glagola; in to je organska jednota celega stavka.

Vprašajočemu, kako bomo „skrčene stavke“ zvali, lahko odgovorimo: Zaznamljajmo jih tako, kakor se istinito pokazujejo, namreč stavke z več osebkovimi besedami, z več dopolnili, prislovnimi določili, prilastki itd. Stavkov z več vladajočimi glagoli pa ni, kajti slovnisko je vsikdar toliko stavkov, kolikor je vladajočih glagolov; saj je dovolj dokazano, da je vsak vladajoči glagol vže stavek v najprostejši obliki (stavek in nuce). „Jej in pij!“ sta dva stavka; „Imaš jed in pijačo“ pa je jeden z dvema dopolniloma. „Hanc rem habeo perspectam et cognitam“ je jeden stavek z dopovedkovima določiloma v tožilniku; „hanc rem perspexi et cognovi“ pa sta zopet dva stavka. Ne čudi se, dragi čitatelj, temu, da je vsak vladajoči glagol posebno v slovenščini vže stavek v najprostejši obliki! Ravno tako je tudi jasno, da se morejo v drugem, tretjem itd. stavku marsikatera važna pojasnila iz prvega stavka določevati, da se sledeči stavki popolnoma razumevajo.

V teh potezah jasno in določno razvidimo, da je slovniski umotvorni izraz „skrčen stavek“ nejasen in v svojem pojmovem pomenu gledé na oznako nepravilen in nepotreben v slovniskem pouku; kajti bistroumnim učencem in vsem v slovnici izurjenim povzročuje nepotrebne zmotnjave ter jasnost v slovniski skladnji kali.

Prihodnjič sledi razprava o pomožnih glagolih in o dopolnilu s predlogi, o nikavnih in o osebkovih besedah v rodilniku, v dajalniku, določujejo li povsod osebek ali ne?

Matija Herič.

Razširjanje pokončne pisave in nje koristi.

„Iz vlastitoga izkustva mogu reći, da smo mi učitelji dosta konzervativan element. Treba li uvesti kakovo „novotariju“, opiremo se, ako se možemo pozvati na makar samo prividan uspjeh već udomljenog običaja ili uzgojne i naobrazbene metode.

Dogodjalo se, baš ne riedko, du su si nove metode mogle prokrciti put u škole tek mladim učiteljskim naraščajem. Ako promislimo, da se čovjek težko odriče svojih starih navada — i to tim teže, čim utvrditi može, da mu je navada, ili recimo, obzirom na učitelja, metoda donjekle dobra i uspješna, čini nam se to razumljivim“. Tako piše prof. S. Frangeš v sestavku „Naputak o uporabi uzpravnoga pisma“. Tako novotarstvo je sedaj med slovenskimi učitelji pokončna pisava in ni čuda, da zavzemejo mnogi „eine abwartende Stellung“. Tudi pri nas to vprašanje prodira v vedno širše kroge. Saj so v kranjskem okraji sklenili 27. julija, da se z letošnjim šolskim letom vpelje pokončna pisava po vseh šolah. Isto je sklenil sežanski okraj, a tudi v drugih okrajih to vprašanje vrlo napreduje.

Oglejmo si kako to vprašanje napreduje v drugih deželah in državah.

„Još ovaj mjesec imade se uzpravno pismo uvesti u sve prve razrede naše domovine. Bit će ta novost možda teža učiteljima nego djeci, pošto se učitelji nečega odučiti moraju, čemu su od mladosti navikli, a poznato je: „Nauka je jedna muka, a oduka sto je muka“. — Tako je govoril profesor S. Frangeš v Zagrebu 5. septembra l. l. na tretji obćni skupščini „Saveze hrv. učit. društava“.

Profesor S. Frangeš se vže več let bavi s tem vprašanjem. Nagovoril je svojo hčer učiteljico na karlovskeji dekliški šoli, da uvéde v svojem razredu pokončno pisavo. Ta goji pokončno pisavo vže več nego dve leti. Tam si je pridobil profesor S. Frangeš praktične skušnje, katere je deželni vladi predložil.

To poročilo in o njem izrečena razsodba predsednika zdravstvenega oddelka sta povzročili, da uvéde za šolstvo jako zaslužni predstojnik oddelka za bogočastje in uk dr. Iso Kršnjavi pokončno pisavo obligatno v ljudske šole in sicer vže počenši od letošnjega šolskega leta. Zajedno se je poveril vže meseca januarija prof. S. Frangeš-u prvotni pouk učiteljskih pripravnikov v tem predmetu.

Napredna hrvatska dežela je torej prva, katera je vpeljala pokončno pisavo obligatno v ljudske šole.

Tudi v Trstu je na vseh nemških šolah pokončna pisava obligatno vpeljana. V drugih deželah se pokončna pisava še ni obligatno vpeljala, vendar se delajo pridno poskušnje in vedno več učiteljev je tej pisavi naklonjenih.

„Lanskega leta“, piše mi Vincenc Blahouš, učitelj v Divišovem in pisatelj izborne metodične knjige: „Jak vyučovati pismu stojatemu“, vpeljana je bila pokončna pisava na Českem in Moravskim v vsakem šolskim okraji v nekoliko šol in sicer samo v prvih razredih za poskušnjo. Letos se v istih drugih razredih pokončna pisava poučuje, v katerih se je lansko leto v prvih poučevala, a zraven tega v vseh prvih razredih. Do sedaj ni nič definitivnega, zaukazanega, a mislim, da bode pokončna pisava popolnoma obveljala, ker se sliši le malo glasov proti njej. Mora pa tudi, kdor je praktično gojil pokončno pisavo, za gotovo priznati.

1. Pri pokončni pisavi sedijo učenci v ravnem držanji telesa, sedijo kakor vojaki, rame v jednaki višini, glavo nenaklonjeno, oči v normalni oddalji 30—35cm, hrbtenica je neskrivljena. Takovo sedenje pomaga zdatno disciplini.

2. Oko in roka se tako ne utrudita.

3. Prihrani se več prostora, je bolj jednosložna, pravilna, razločnejša, mimo tega se je lažje učé.

4. S pokončno pisavo se doseže boljša čistota in vnanja oblika zvezkov. Ravno sedenje vzdržuje se vsled te pisave tudi v drugih urah. Otroci čutijo se proste. Učenci, ki so ležečo pisavo pisali nepovoljno, pišejo pokončno dobro.

Nižeavstrijska deželna učiteljska konferencija je septembra l. l. sklenila, obligatno ne priporočati vpeljave pokončne pisave, a deželni šolski svet prositi, da dovoli vpeljavo pokončne pisave tam, kjer se učitelji za njo zanimajo.

Do sedaj so na Nižeavstrijskem obligatno vpeljali pokončno pisavo v II., IV., VI., VII. in VIII. okraji na Dunaji in v Waidhofenu na Dijii.

Tako kakor nižeavstrijska, sklenila je tudi štajerska deželna učiteljska konferencija.

Moravski deželni šolski svet je odločil, da še ni prišel čas obvezno vpeljati pokončno pisavo. Ker so pa higijenične in šolsko-praktične prednosti pokončne pisave tako „schwerwiegend“, delati se morajo poskušnje s pokončno pisavo „auf breitester Basis“. Obvezna vpeljava pokončne pisave dovoljuje se za I. razredé po istih okrajih, kateri so se izrekli za obvezno vpeljavo.

Za obvezno vpeljavo izrekla sta se česki in nemški Znojmski okraj.

Na Saleburškem se delajo osobito v okraji Abtenau na vseh šolah poskušnje s pokončno pisavo.

Tudi na Ogerskem so zaukazali delati poskušnje s pokončno pisavo. Vsak učitelj mora poročati o vseh svojih poskušnj. Tudi je deželni šolski svet poprosil naučnega ministra, naj ukrene, da se bodo seznanili učiteljski pripravniki s pokončno pisavo, da jo bodo zamogli prav poučevati.

Izborna napreduje pokončna pisava v Švici. V kantonih Winterthur in Apenzell zmagala je vže pokončna pisava. A tudi v ostalih se pokončna pisava goji v mnogih šolah. Tako piše pokončno v kantonu Basel čez 5000 nčenk.

Tudi v Schleswig-Holsteinu se piše pokončno s prav dobrim vspehom v več ko 100 šolah.

Po drugih deželah tudi več ali manj napreduje pokončna pisava. Čuditi se je le, da še v nemških deželah tako napreduje, ko delujejo patrijotje z vsemi močmi zoper njo, ker se bojé za gotično pismo. Gotično pismo mnogi Nemci skrbno čuvajo. Saj še celo knez Bismark ne sprejme nobeđnega nemškega pisma, knjige itd., ki je napisana z latinico. Resolucije od Diesterweg-ovega društva, na Dunaji sprejete, zrastle so tudi na takih tleh. Na take resolucije se nam pač ni treba ozirati. Hrvatom in Čehom so bile te resolucije znane, a zbog tega je bila pokončna pisava v njihovih šolah vpeljana.

Praktične skušnje so dokazale, da tudi v praktičnem oziru ne samo ne zaostajá pokončna pisava za ležečo, ampak da ima tudi v tem mnoge prednosti.

Očita se pokončni pisavi, da se ne da tako hitro pisati kakor ležeča. To so trdili začetkoma tudi zagovorniki. Tako so naglašal to Benda i. dr. še pred jednim letom. Prepričali so se pa, da so se mofili in morali so preklicati prejšnjo izpoved.

Težišče brzemu pisanju leži le v vaji! Lindner naglašá v „Encyklopädisches Handbuch der Erziehungskunde“, da nastanejo pri hitrem pisanju navzdolna črta pismenk *n*-velikosti tenke ter da le dolge pismenke v spodnji tretjini odebelijo. Nadučitelj Ambros v Dunajskem Novem Mestu trdi isto o pokončni pisavi in istotako so se prepričali tudi mnogi drugi učitelji.

„Mnogim pokusima“ piše gospod profesor Frangeš, „u kojima me je moj prijatelj, ravnatelj Balaško, pomagao, došao sam do uvjerenja, da se mogu kod uzpravnoga pisma tanke in debele črte bez ikakvoga pritiska, bez napora, bez posebnog upućivanja lijepo izvesti nešto tupim od lijeva vrha na desno nešto nakoso zašiljenom perom. Tim perom poteže dijete, kako rekoh, črte gore i dolje bez pritiska, a debele i tanje same nastaju. — Kolika polakšica učitelju! U školi nauči dijete lijepo pisati, a za praktični život treba, da znade brzo pisati. Pomenuti način pisanja, naime bez pritiska, jest ujedno uvjet brzomu pismu, zato se istom perom vrlo dobro i brzo piše“.

Prednosti pokončne pisave so tudi v šolsko-praktičnem oziru „schwerwiegend“, glasi se odlok c. kr. deželnega šolskega sveta na Moravskem.

Katere so te prednosti?

1. Se učenci pokončne pisave hitreje in lažje naučijo ko ležeče. Vzrok temu je neprisiljeno držanje peresnega držala in ker se učenci lažje naučijo pokončnih črt. Ta prednost je zelo važna, kajti gledati moramo, da učencem pouk kolikor je mogoče olajšamo. Ta prednost je osobito važna za jednorazrednice in iz tega vzroka se mora pokončna pisava tudi v jednorazrednicah toplo priporočati.

2. Pokončna pisava se lažje piše na nenačrtanem papirji. Dobri vspehi se dosežejo osobito s posebnimi zvezki za pokončno pisavo, kakoršni so prof. Frangeš-ovi in z dobrimi za pokončno pisavo narejenimi peresi. — Lepopisnice za pokončno pisavo, kakor jih izdava g. prof. Frangeš, važni so tudi zaradi tega, ker imajo na zavitkih podobe, katere imajo namen starišem prizadevanja šole tolmačiti.

3. Pokončna pisava je bolj razločna ko ležeča. Istinitost tega izreka se je vže dostikrat dokazala.

4. Dosežemo zaradi tega s pokončno pisavo tudi v lepopisji veliko lepše vspehe ko z ležečo pisavo. Šola nima naloge vzgajati lepopiscev, ampak pisava učencev naj bo sicer lična, a glavni njen pogoj mora biti razločnost. In tu moramo zabeležiti pri pokončni pisavi jako lepe vspehe.

Konečno še nekaj! Mnogo uglednih pedagogov in zdravnikov, med njimi Ellinger, je zoper črne trde tablice iz škrljeveca. Na tablicah dobijo otroci „težko roko“. K temu je

kontrast pisanju na tablicah in papirju tak, da se morajo učenci skoro na novo pisati učiti. Osobito se moramo mnogo truditi pri ležeči pisavi predno jih naučimo, kje morajo biti črte debele, kje tenke. Zato so v mnogih šolah tablice popolnoma odstranili. Pri nas bi v jednorazrednicah težko pogrešali tablice. Zato opozarjam na iznajdbo gospoda prof. Frangeša. Le-ta je dal namreč načiniti tablice iz pergamenta in iz celoida. Tablice so bele. Piše se na nje z mehkim grafitom ali pa s peresom in tinto. Čistijo se z vlažno gobico ali cunjico. Te tablice so bile razstavljene v izložbi učil v Zagrebu. Deželna vlada je imenovala enkêto, katera je preiskovala te tablice. Kakor mi piše g. prof. Frangeš, se je izrekla enkêta za tablice iz celoida ter jih našla uzornimi. Pričakovati je, da jih bo deželna vlada obvezno vpeljala. Potem bi bil pač čas, da tudi mi zavržemo dosedanje slabe tablice iz škriļveca.

—y.

Listi slovenskega učitelja — kolesarja.

II.

Gospod urednik! Obljubil sem, da Vam poročam o svojih potovanjih. Evo Vam nekaj!

V labudni Zagreb.

Razstava v Zagrebu! To je mnogim Slovencem vesela novica. Saj so se nam gostoljubni, navdušeni, požrtvovalni Hrvatje pri prejšnjih izletih tako primilili, da radi obiščemo zopet Zagreb. Zato nas je slovenske učitelje razveselila vest, da so napredni hrvatski učitelji priredili letos izložbo učil. Da pa bode za nas tak izlet poučen, prepričan je bil vsak, kdor si je ogledal lanske deželno razstavo v Zagrebu, pri koji so hrvatski učitelji častno sodelovali.

Potovanja v Zagreb ne bom opisoval, saj je pot v hrvatsko metropolo itak večini „Pop.“ bralcev znan.

Zagreb se dan na dan povečava, lepšava in napreduje v vsakem oziru. Kjer so nekdanj pokojni Zagrebčani „patke“ lovili, tam se vidijo danes najkrasnejše zgradbe. Ako obiščeš Zagreb vsako leto, vedno vidiš tu kaj novega.

Tudi letos iznenadile so nas nove krasne zgradbe, a v prvi vrsti novo učiteljišče, katero je stalo 150.000 gld. in katero „Bit će dostojan hram pučke prosvjete kakovim se malo koja zemlja ponositi može“, kakor beremo v katalogu izložbe učil. Istina, jednako učiteljišče dobi se v malo katerem glavnem mestu. Da se pa otvorjenje novega učiteljišča dostojneje praznuje, sklenilo je učiteljstvo prirediti v njem izložbo učil.

Kaj bi rekel o izložbi? Divno in krasno je vspela v vsakem oziru in rad pritrjujem hrvatskemu tovarišu, da si je hrvatsko učiteljstvo ž njo „osvetlao lice i pred svjetom se prodićio“. Natančno opisovanje izložbe

opuščam, kajti težko jo je dostojno opisati. *) Treba si jo je ogledati.

Ogledavati palače in druge zgradbe ni mi posebno priljubljeno. Ako vidim zgradbo jedenkrat, zadostuje mi. Drugič vže potujem mimo nje brez posebnega zanimanja. Jedna zgradba mi je vendar naj bolj priljubljena, namreč „Učiteljski dom“. Ne bom omenjal, s kakimi občutki ga ogledujem, ampak pustim govoriti hrvatskega učitelja, kateri ga je prvič videl: „Kad sem ga vidio, bilo mi je pri duši kar majki, koja ugleda dugo nevidjenog i očekivanog jedinea. Dalo si je čitat s lica svakog učitelja, da mu se topi srce od radosti, kad ugleda dom, našu diku i ponos, i da pun zadovoljstva i sreće stupa pod njegov posvećeni krov. Jest, dom je naša prava dika in ponos, on je mjesto, s koga će vreati iskre prosvjete širom domovine, da nam se narod prosvjete, da nam se narod posvijetli i unaprijedi po svojim apostolima i pionirima — učiteljima. On je mjesto, na kojem gori i gorjet će najveći oganj ljubavi, koja će žariti srce učitelja i mukati na svet i uzvišeni rad oko napredka i sreće hrvatskoga naroda. Taj dom štovat će nekad narod kao svetinju kakou!“

Bog ve, bodemo zamogli tudi slovenski učitelji kedaj kaj jednakega vsklikniti. Pri nas se je misel na učiteljski dom komaj sprožila, a takoj potem je vse zopet zaspalo. Hrvatje naj nam bodo vzor! Bodimo tudi mi tako požrtvovalni, bodimo složni, vstrajni in dosegli bomo tudi mi to, kar je hrvatskim učiteljem v ponos in v čemur nadkriljujejo oni vse druge avstrijske učitelje.

*) Zelo bi nas obradostil in gotovo tudi naše bralce, ko bi nam kdo izmed obiskovalcev slovenskih to velevažno razstavo hotel opisati. Uredn.

Vspored z novim učiteljščem je kraljeva deželna obrtna šola. V tem poslopju sta sedaj tudi dva nova zavoda, namreč ženski licej in ženska strokovna šola. Naprednim Hrvatom niste zadostovali višja dekliška šola in ženska obrtna šola, koji so imeli. Licej se v bitnosti naslanja na gimnazij ter ima 8 razredov nad ljudsko šolo, a je zopet urejen tako, da se učenke pripravljajo za pedagogijsko in trgovsko stroko ter za višje nauke vseučilišča. V ženski strokovni šoli pridobijo si dekleta znanja in ročnosti v trgovski in obrtni stroki. Bože mi! Koliko smo v tem za Hrvati zaostali.

Na tretji občni skupščini „Saveza hrvat. učitelj. društva“ dne 5. sept. l. l. je v Zagrebu izborna razpravljala gospica Marija Jambušak-ova „Kako valja udesiti ženski uzgoj, da što koristniji bude po naš obiteljski život“. Nujna potreba je, da se naš narod opozori, koliko smo v tem vprašanji zaostali za drugimi narodi. Jednaka razprava bi bila sigurno tudi pri našem zaveznem zborovanji prav umestna.

Vročina je bila silna, zato jo krenem v „perivoj“ Maksimir. Malokatero veliko mesto ima tako lepo naravno prostorno šetaljšče. Zabaviš pač nima toliko, ko glasoviti „Prater“, vendar ga v marsikaterem oziru nadkriljuje. Tam se v prijetni sencu orjaških hrastov in drugih dreves ohladim ter poslušam milo ptičje petje. Pozneje se podam k umetnemu jezeru, vstopim v družbi veselih prijateljev v parobrod, in kmalu potem se glasi po jezeru: „Oj talasi mili ajte, dalje čamac moj tjerajte“. — Okrepčan od svežega gozdnega zraku vrnem se v Zagreb.

Uspinjača me vzdigne k Strossmayerjevemu šetaljšču. Od tam se podam vrh hriba, od koder je krasen razgled po mestu in zagrebski okolici. Pred nami leži labudni Zagreb s krasno stolno cerkvijo, mnogokaterimi palačami, čednimi prostornimi trgi, ulicami in šetaljšči. Pred Zagrebom se razprostira ravnina, po katerej se vije reka Sava. Daleč okrog se vidijo gore in brda, s kojimi je okrašena lepa hrvatska dežela.

Drugi dan krenem jo proti Sisku.

V Sisek se potuje začetkoma po karlovaški cesti. V jedni uri se pride do Save, katera je tu vže zelo velika. Čez njo so zgradili letos nov železen most. Unstran Save ločite se kmalu cesti. Od križpota se gre čez železnocestno prôgo, a tam proti Gorici skoraj dve uri hoda v isti črti. Potovanje po taki cesti postane sčasoma zelo dolgočasno, osobito ako je okolica jednolična. Sprememb baš ne vidiš tu veliko. Koruzna polja na levi in desni, črede goved in prašičev na pašnikih ter sem ter tja kakšna posamezna kočica — to je vse, kar vidiš neprenehoma v svoji bližini. Vas Gorica sicer ni velika, a ker je bil tedenski tržni dan, bilo je tu prav veliko ljudij. Osobito sem videl tu veliko živine. Cesta od Gorice proti Sisku je sicer širja, ko naše državne ceste, a ker tam primanjkuje kamna, posipavajo jo samo po sredi. Ker je zemlja ilovnata, razrijejo cesto na straneh, kadar je mokra, prašiči popolnoma. Cesta je peljala pozneje skozi velike hrastove gozde. Tu sem vidil slovenske drvarje, ki so podirali orjaške hrastove. Pozneje sem prišel v posamezna sela. Hiše v teh selih so tako siromašne, tako primitivne, da niso nič boljše ko one v Bosni. Ljudstvo je prav prijazno, osobito otroci, kateri so me povsod pozdravljali. Kolikor bolj sem se bližal Sisku, toliko bolj prijazna sela so se mi prikazovala.

Sisek sedaj ni tako imeniten ko nekdanj, ko je bil še važna trdnjava, o katerej pravi narodna pesem: „Ako Turek Sisek vzame, narobe vse jim pojde“.

To mesto je pa tudi za nas slavnega spomina. Saj so tu Slovenci slavno premagali krute Turčine. Dne 23. junija prib. l. bo preteklo 300 let od tega slavnega dne. Praznujmo z otroki primerno ta dan. S tem motrimo zgodovino, s tem vzbujamo otrokom domoljubje, s tem pa tudi seznanjamo odrasle z našo zgodovino.

Zadovoljen od lepega izleta, pri katerem sem se zopet prepričal, kako lepo napredujejo Hrvatje, vrnil sem se domov. Dolgo pa nisem počival, ampak podal sem se na pot proti severu, o čemur Vam v kratkem poroča Vaš verni kolesar.

Slovstvo.

Ocene.

„Erziehliche Knaben - Handarbeit. Methodisch geordnete Vorlagensammlung zur Anfertigung ein-

facher Arbeiten in Papier, Pappe und Holz im Anschlusse an den Kindergarten. Für Schulen bearbeitet von Josef Urban, k. k. Bezirksschulinspektor,

Bürgerschuldirektor, Leiter der Schulwerkstätte und der Lehrercurse in Wien (Neulerchenfeld). Druck und Verlag „Leykam“ in Graz. Cena 5 gld.⁴

To je naslov najnovejšemu navodu o tej stroki, kateri je jako metodično sestavljen po Fröbel-novih nazorih na podlagi zabavišč (otroških šolskih vrtov). Obsega lepo risarsko zbirko (38 listov) in učno navodilo kot prilogo (85 strani). Zbirka narisov ima tri oddelke in sicer: 4 liste za papirnate izdelke, 19 za lepenkarske in 15 za lesene. Skupno je narisanih 93 papirnatih, 73 lepenkarskih in 60 lesnih izdelkov. Papirnati izdelki so popolnoma v zvezi z deli otroškega vrta, lepenkarstvo je posebno pripravno za male učence in za deklice; izdelovanje lesenih rečij pa je primerno za dečke od 11. leta naprej.

Vsi narisi (črteži) predmetov so jako natančni in kažejo navadno predmete v očrtih (tlačrtih), načrtih, pročrtih (profilih) in pogostoma tudi v perspektivnih narisih tako, da bolj izurjeni učenci jako lahko izdeljujejo raznovrstne reči po narisih brez modelov. Priloženo učno navodilo razpravlja sledečo tvarino: Str. 1—8 „Vzgojni pomen pouka v deških ročnih delih“. Str. 8—9 „Učni črtež“. Str. 9—51 „Navod za izdelovanje papirnatih in lepenkarskih predmetov“. Str. 51—59 „Navod za izdelovanje lesenih predmetov“. Str. 59—68 „Prvotni (genetiški) razvoj lesenih modelov“. Str. 68—72 „Snovi za lepenkarske in lesne izdelke“. Str. 72—73 „Orodje

za lepenkarstvo“. Str. 73—84 „Tehnologija orodja za lesne izdelke“. Str. 84—85 „Proračun za ustanovitev lesovne delavnice“.

Ker se je deško ročno delo v kratkem času iz Švedskega razširilo po vsem olikanem svetu in se njegova vzgojna in praktična veljava sploh priznava, priporočamo to zbirko prav toplo našim šolskim delavnicam kakor tudi okrajnim učiteljskim knjižnicam, da bodo učitelji imeli priliko, seznaniti se s tem važnim predmetom. —z—

Novosti.

„Venček pravljic in pripovedek.“ Slovenski mladini spisal Josip Freuensfeld, Celje 1892. — Samozaložba. — Tiskal Dragotin Hribar.

To je naslov najnovejši naše mladini namenjeni drobni knjižici, o kateri pa spregovorimo pri drugej priložnosti kaj več. Danes naznanimo le, da se dobi pri g. spisovatelji v Ljutomeru, po 35 kr. komad. Ličnemu delcu želimo prav mnogo kupcev.

Katoliška bukvarna v Ljubljani je založila knjižico: „Krščanski nauk za prvence.“ (Prvo in drugo šolsko leto.) Sestavil Sim. Zupan, katehet. Peti natis.

Ker je ta katekizem od škofijstva in ministerstva potrjen za ljudske šole, ga morejo čč. gg. veroučitelji rabiti s pridom v prvem in drugem razredu ljudskih učilnic.

Vezan komad te knjižice stane samo 10 kr.

Doneski k zgodovini naših šol.

Piše Ivan Strelec.

(Dalje od št. 19.)

S tem poročilom, ter s prejšnjim zapisnikom pa je tudi dokazano, da se nova mežnarija ni stavila l. 1814 kakor trdi tamošnja šolska kronika, ampak l. 1808. Ta trditev zajeta je menda z ozirom na poročilo o stanji šol. poslopij ddo. 1. oktobra 1814, v katerem se pravi, da je pri sv. Lovrenci „ein gutes Schulzimmer“, ali to poročilo velja o šoli l. 1808 postavljeni. Sicer pa bodedo iz poznejega poročila videli, da je bila ta stavba slaba. Tudi z ozirom na pismo ddo. 3. sept. 1815 št. 380, s katerim graško škofijstvo dovoljuje župniku, da sme iz cerkvene blagajne sv. Lovrenca porabiti 242 gld. 15 $\frac{1}{2}$ kr za mežnarijo in šolo, se ne more na to sklepati.

Ta stavba morala je pa precej slaba biti, ker pravi Kellner-jevo poročilo od l. 1812 o njej: „Es ist hier kein eigenes Schulhaus, sondern eine Meßnerei, wo man in einem eigenen, zum Schulhalten errich-

teten Zimmer Schule halte. Es heißt das ganze Gebäude nichts, doch kann es noch einige Jahre gebraucht werden“. Dalje pravi isto poročilo: „Das Schulzimmer ist von der Wohnung des Pfarrers soviel als nicht gar unter einem Dache angebaut, dergestalt, daß er deutlich alles sehe, was in der Schule vorgeht. Herr Pfarrer sagt, daß er öfters besonders im Sommer bei offenem Fenster einem großen Theil der Schulzeit von seinem Pfarrhause beiwohne.“¹⁾

Ako vsa ta poročila primerjamo, uvidi se, da se je to poslopje l. 1814 najbrž popravljalo in da se je zgoraj imenovani znesek iz cerkvene blagajne najbrž v to svrho porabil.

To poslopje bilo je leseno, ter je stalo do l. 1835. Tega leta se je podrlo, ter se je postavila sedanja šola pri cerkvi. Kóliko je stala, in kedo je vse doneske prinašal, ni znano.

¹⁾ Knezoškof. arhiv v Mariboru.

Iz te dobe imamo nekatera poročila, ki nam govorijo o notranji uredbi šole in sicer dve od naddekana Kellner-ja leta 1812 in 1813, ter dekana Meglič-a od leta 1831 in 1833. Prvo od l. 1812 pravi: „Patron te župnije je okrožni dekan in nadžupnik v Ptuj, župnik Dominik Schmid, učitelj Jožef Štuhce. „Er hat gerade seinen Beruf verfehlt und ist nicht von weitem das, was er sein sollte. Er dient 16 Jahre; 3 Jahre in Schiltern, 13 Jahre hier, jedoch ohne sich dadurch viel Verdienste erworben zu haben. Er macht einen üblen Wirth, daß sowohl er, als seine aus 6 Kindern und einem Weibe bestehende Familie fast keine Kleidungsstücke, um sich ehrbar zu bedecken, besitzen“. Nedeljske šole ni bilo, pa tudi stranskih šol v župniji ne, katehet pončeval je nekatero kmečke dečke v čitanji in pisanji in sicer v svoji izbi. Šolski ogleda je Jakob Šošterič. Za šolo bilo je 43 dečkov in 35 deklic. Od teh je šolo obiskovalo 23 dečkov in 3 deklice in sicer za 15 otrok več ko l. 1811“. Dalje pravi poročilo, da učitelj kot tak ni imel nobedne plače; „sogar auf das Schulgeld darf er keinen Anspruch machen, denn dadurch würde er es in der freiwilligen Sammlung empfinden müssen“. Kot mežnar in organist je imel 30 vaganov rži, 10 gld. od župnika, 7 gld. od cerkve in 16 gld. šolnine.¹⁾

Poročilo od l. 1813 pravi, da je obiskovalo nedeljsko šolo 12 otrok. „Hier befindet sich ein hartnäckiges Volk. Bei der Visitation waren nur 4 Kinder anwesend. Deshalb wurde in der herrschaftlichen Kanzlei in Dornau am 7. Oktober 1813 eine Untersuchung eingeleitet, zu welcher 15 Bauern eingeladen waren. Dort wurde von den

¹⁾ Knezoškof. arhiv v Mariboru.

Richtern beschlossen, dass alle Eltern, welche ihre schulpflichtigen Kinder nicht zur Schule schicken werden, das erstmal mit dem doppelten Schulgelde, weiters aber mit Zwangsmitteln bestraft werden. Dem Lehrer Stuhce wurde die Entlassung angedroht, wenn er sich nicht bessern wird.“¹⁾

Poročilo naddekana Meglič-a od l. 1831 pravi, da je šola srednja, ker je tudi učitelj Vrečer tak. On se peča z gospodarstvom, ter ima na svoje stroške podučitelja, kateri se pa kaže dober in moralen človek. Leta 1833. pa poroča isti naddekan, da je šola bila in bo v celi dekaniji najslabša, ker se župnik, kaplan, dominije in učitelj vedno kavsajo, kar vsako dobro reč v tej župniji pokvari. Šolsko poslopje je sicer premajhno, pa za ta obisk dosti veliko. V potrebi lahko bi se upeljal tudi poldnevni pouk.²⁾

Všolani kraji so: Mosté, Gabernik, Juršinci, Dragovič, Kukava, Gradišak, Gerlinec, Oblaki, Zagorci, Zakušek, Senčak (deloma). Bodkóveci, Rotman, Vinšaki in Hlaponec (deloma).

Kar je nova šolska postava, obiskovalo je šolo toliko otrok, da v jedni šolski sobi ni bilo več prostora. Zategadelj razširila se je z odlokom e. kr. dež. šolskega sveta ddo. 8. maja 1879. v dvorazrednico. V to kupila se je od gospoda Koser-ja v Juršincih hiša za 2800 gld., v kateri se je nastanilo nadučiteljevo stanovanje in drugi razred. Prvi razred in stanovanje podučiteljevo ostalo je v stari šoli. Pozneje se je pa iz podučiteljevega stanovanja v stari šoli pri cerkvi naredila še jedna šolska soba in dne 28. aprila 1886. razširila se je šola v trirazrednico, kakoršna je še danes.

¹⁾ Knezoškof. arhiv v Mariboru.

²⁾ Dekanijski arhiv v Ptuj.

Društveni vestnik.

Iz kanniškega okraja. Društvenega zborovanja, dne 20. oktobra, se je vdeležilo, akoravno je bilo prav neugodno vreme, jako lepo število 29. Osobito nas veseli, da so se vdeležile gospice tovarisice kakor vselej tudi sedaj skoraj polnoštevilno.

Najprej nam je g. Stiasny z učenci praktično pokazal, kako je vpeljati pokončno pisavo. Držal se se je metode Blahouš-eve in Bayerje. Potem je pustil učencem pisati nekoliko pismenk in besed, da smo si natančneje ogledali aedenje in pisavo. S sedenjem je lahko bil vsakdo zadovoljen in priznati se je moralo, da se z ležečo pisavo kaj jednekega ne dá doseči. Tudi o pisavi slišali so se le pohvalni izrazi.

Ko so odšli učenci domov, pozdravi nas gosp. predsednik Janežič s toplimi besedami ter nas zahvali, da smo se v tako velikem številu zbrali. Spominja se odišlega tovariša g. Keceč-na, kateri mu je bil od vstanovljenja tega društva izboren tajnik. Opominja nas biti pozornim ter se ne bratiti z onimi, ki v svoji oholi brezozirnosti trdijo, da je „Več vreden jeden sam akademično izobražen Slovenec in več more vplivati na omiko naroda. ko 10.000 ljudskih učiteljev“. Spodbuja nas ostati složnim, kajti „Složni bratje zidajo hiše, nesložni jih pa podirajo.“^{*)}

^{*)} Naj bi se tó tudi drugod posnemalo!

Potem otvori razgovor o pokončni pisavi.

Gosp. poročevalec dokaže, da je vpeljava pokončne pisave v vse šole iz higijeničnih in šolsko-praktičnih ozirov priporočljiva. Poročilo je bilo vsprejeto z odobravanjem.

Živahna debata, ki se je na to vnela, dokazala je, kako zelo se zanima učiteljstvo za to vprašanje. Najbolj se nam je dopadel izrek staroste učiteljev našega okraja g. Mesnar-ja „Ta boj zoper in za pokončno pisavo zdi se mi tak kakor oni, kojega smo bojevali svoj čas za in zoper jekleno pero.“

Gosp. Malenšek izjavi, da ni sicer zoper veljavo pokončne pisave, vendar bi bil za to, da bi se pre-skrbele boljše klopi, kajti dosedanje mnogokrat ne prijazno pokončni pisavi.

Gosp. nadzornik Letnar mēni, naj se delajo poskušnje s pončno pisavo tam, kjer so boljše klopi, drugod naj se pa skrbi za nove klopi.

Gosp. Kos, kateri je dosegel z vpeljavo pokončne pisave vrlo dobre vspehe, predlaga, naj se sklene, da se vpelje ta pisava po vseh šolah našega okraja.

Gosp. Burnik se protivi temu predlogu, ker ni vseh učiteljev navzočih. Odloži naj se to do uradnega zborovanja koncem letošnjega šolskega leta, kar se sprejme.

Sprejme se tudi soglasno predlog g. Burnik-a, da se priredijo vsako leto tri zborovanja in sicer s pristavkom g. Petrov-a, da naj bo jedno zborovanje vsako leto v brdskem sodnijskem okraju.

Po društvenem zborovanju je bilo uradno zborovanje vsako leto v brdskem sodnijskem okraju.

Po društvenem zborovanju je bilo uradno zborovanje, pri kojem je bil izvoljen gosp. Tomaž Petrovec z veliko večino zastopnikom učiteljstva v okrajni šolski svet. Složna volitev je znak kolegijalnosti, ki vlada med učiteljstvom tega okraja, ki se vedno zavé svojih stanovskih dolžnostij. Y.

Iz kranjskega šolskega okraja. Dne 20. oktobra je učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj slovesno razkrilo nagrobni spomenik pokojnemu učitelju žabniškemu, gosp. Antonu Rozman-u. Navzlic skrajno neugodnemu vremenu zbralo se je v Stari Loki ob 8. uri 16 gospodov učiteljev in dve učiteljici, gospici K. Golf-ova in M. Roos-ova (časť jima), k črni sv. maši, koje je daroval velečasťiti g. dekan starološki. Po sv. maši smo šli na gomilo predragega pokojnika, kjer so domača duhovna gospoda in žabniški g. župnik opravili navadne nagrobne molitve in obrede; gosp. nadučitelj Nik. Stanonik pa se je v ganljivih besedah spominjal pokojnega nam prijatelja, risal ga je kot dobrega katoličana, vzornega učitelja in vrlega tovaria, priporočal navzoči žabniški šolski mladini, naj se često spominja naukov svojega nekdanjega dobrega učitelja, njegove tovariaše pa prosil, naj ga

ohranijo v trajnem spominu; učitelj tovariaše položi krasen venec na gomilo, pevci pa zapojó: „Nad zvezdami“ in „Jamica tiha“. S tužnim srcem smo zapustili prezgodnji grob.

Spomenik, ki je dva metra visok in ima podobno križa, izklesal je prav mojstersko radovljiški kamnosek; stane pa s postavljenjem nad 80 gld.

Ta spomenik nam je tudi priča, kako vrlo goji naše društvo stanovsko zavednost in kolegijalnost. Poznim rodovom bodo o teh dveh lepih lastnostih ljudskih učiteljev kranjskega okraja pričale v zlatu se leskeče besede na spomeniku: „Postavilo učiteljsko društvo za kranjski šol. okraj.“

Po tem opravilu se podá navzoče učiteljstvo v Škofjo Loko, kjer je bil občni zbor našega društva v prostornem salonu g. Guzel-a. Zborovanje otvori ob 10. uri društveni predsednik s srčnim pozdravom na prisotne društvenike. Omenja v svojem nagovoru važnejših dogodkov, koje je doživelo društvo v minolem upravnem letu, osobito zborovanja „Zaveze“ o binkoštih v Kranji. Tu je prvič javno nastopilo naše društvo in si pridobilo simpatij Kranjskega meščanstva, kar svedoči, da je ob tej priliki pristopilo dokaj podpornih udov. Ko bi bil sl. direktorij delal toli marljivo, ko je delal naš ad hoc voljeni odbor, vspeh bi bil popolen. Da bi v tem smislu deloval odbor dalje, začel se je posvetovati o prireditvi društvene veselice s petjem in godbo, a radi zaprek je moral to namero preložiti, da-si ne opustiti.

Potem govori društveni predsednik o društvenem gmetnem stanju ter povdarja, da bo moral danes voljeni odbor pomnožiti dohodke in tem potom položiti temelj podporni zalogi, koja nam bodi jedna prvih zadač; seveda nam je to-le z združenimi močmi doseči mogoče.

Dalje toži predsednik, da slovensko ljudsko šolstvo ne more priti do toli zaželjenega in prepotrebne miru, da se zdaj tu zdaj tam pojavijo neosnovani napadi na šolo in národno učiteljstvo. S srčno željo, da bi se te žalostne prikazne prej ko prej pozgubile iz obzorja slovenskega šolstva, koje vendar ni toli brezversko, kakor se v jedno mer kriči, sklene predsednik svoj nagovor.

Druga točka dnevnega reda bilo je poročilo g. tajnika. Nariše nam obširno vse društveno delovanje v minolem upravnem letu, britko toži, da je udeležba pri naših zborovanjih jako pičla, dá tako pičla, da nam vže večkrat zborovati ni bilo moči. Pové še, da ima društvo danes 44 pravih in 16 podpornih društvenikov. Zbor sprejme poročilo s pohvalo.

Iz poročila g. tajnika povzamemo, da je imelo društvo 111 gld. 68 kr. dohodkov in 97 gld. 33 kr. troškov. Gmotno stanje sme se smatrati ugodnim, vkljub velikim izvanrednim troškom. Tudi temu poročilu sledi pohvala. Pregledovalcem računov se volijo gospica Kl. Golf ter gg. Flis in Bergant, v društveno vodstvo pa gg. Benedik, tajnika namestnik;

Jelene, predsednik; Jezeršek, pevodnja; Kmet, pevodnje namestnik, Krenner, predsednika namestnik; Luznar, tajnik; Režek, blagajnik.

Izmed posameznih nasvetov omenim le onega g. Luznar-ja, koji predlaga, naj društvo izreče gosp. V. Ribnikar-ju, nadučitelju in predsedniku „Zaveze“ priznanje in zahvalo za možato besedo, koje je spregovoril na Svetčevem banketu v obrambo napadnega narodnega učiteljstva. Z burnim odobravanjem je zbor jednoglasno vsprejel nasvet.

Na to sklene društveni predsednik zborovanje s trikratno „slava“ na presvitlega cesarja, čemur se navzoči navdušeno odzovejo.

Pri skupnem obedu so nam prav dobro postregli v obče znani gostilni g. Guzel-a. Med obedom smo slišali nekaj prav lepih napitnic; naj omenim le one g. I. Košir-ja, kapelana in kateheta smleškega, koji je v izbrani besedi napil narodnemu učiteljstvu izrazujoč željo, da bi duhoven in učitelj zložno delovala pri vzgoji nežne mladine v boljše bodočnost slovenskega naroda.* Neutrudni so bili naši pevci. Milo je donela pesem slovenska po prostornem salonu. Imeli smo prvokrat priliko čuti milodoneči tenor novega tovariša g. učitelja Gabrovška in lepi prvi bas g. Flis-a.

*) Naj ga Bog usliši!

Uredn.

Na povabilo g. blagajnika J. Režek-a pa smo zopet nabrali 7 gld. za prepotrebno družbo sv. Cirila in Metoda*.)

Obveselili so nas s svojim brzojavnim pozdravom štirji gg. učitelji kamniškega okraja, sošolci rajnemu Rozman-u; v pismu pa so nam poslali bratski pozdrav v isto svrhu v Oreheku zbrani učitelji postojinskega okraja na grobu umrlega tovariša g. Andreja Križaj-a.

Le prehitro nam je minol čas v prijetni družbi in razšli smo se s srčno željo, da bi se nam prav dolgo ne bilo treba shajati k takemu opravilu, ko smo je opravili danes zjutraj.

L. Jelenc.

Iz Savinjske doline. (Vabilo) k zborovanju Savinjskega učiteljskega društva dne 19. novembra t. l. popoldne ob 2. uri v Braslovčah v šolskem poslopi. Dnevni red: 1. Pozdrav. 2. Petje: (Cesarska pesem). 3. Zapisnik zadnjega zborovanja. 4. Društvene zadeve (vsprejem novih udov). 5. Prosto podavanje iz naravoslovja (Vidic). 6. Nekaj o slovenski slovnici (g. Jarc). 7. Nasveti. — K obilni udeležbi vabi odbor.

*) Ta lepi čin priporočamo v posnemanje tudi drugim učit. društvom! Uredn.

Dopisi in druge vesti.

Gorica. (Slovenske ljudske šole v Gorici.) Vašim bralcem gotovo ni neznano, da v našem mestu nimamo niti jedne javne slovenske ljudske šole, da se vže dolgo za nje potegujemo, ker se laški mestni zastop opravičenim željam tukajšnjih Slovencev v tej zadevi opira z vso lahonsko zagrizenostjo. Kakor se je pa stvar sedaj obrnila, vtegne se vprašanje slovenskih šol v Gorici vendar le rešiti kmalu, in sicer ugodno.

Deželni šolski svet v Trstu; priznavajoč potrebo ljudskih slovenskih šol v Gorici, katere opravičeno in postavno zahtevajo Slovenci, postal je baje mestnemu šolskemu svetu Goriškemu odločno in energično izjavo. V njej se povdarja: 1. da je mestni zastop kot šolska oblast napačno tolmačil to vprašanje, kar se jasno razvidi iz aktov, katere je poslal dež. šolskemu svetu; 2. da se nikakor ne da opravičiti, da je mestni zastop tako zavlekel toliko važno vprašanje; 3. da dež. šolski svet smatra obravnave o tej zadevi končane. Dalje se imenuje v tej izjavi popolnoma neresnična trditev mestnega zastopa, da je za naobražanje Slovencev poskrbljeno. Po pravu pristojnosti imajo vsi otroci avstrijskih državljanov, ki so stalno nastanjeni v taki občini, pravico, da obiskujejo šole, v katerih se poučuje v njih materinem jeziku. Izgovor, da ne dostajajo sredstev za ustanovitev slovenskih ljudskih šol, ki ga je navedel

mestni zastop, ne velja, ker ima občina v smislu šolskega zakona dolžnost, da skrbi v tej zadevi za potrebna sredstva. Konečno pozivlje dež. šolski svet v Trstu podrejeni mu mestni šolski svet Goriški, naj mu predloži povprečni pregled vseh v mestu prebivajočih, za šolo godnih slovenskih otrok iz zadnjih petih let in še poseben izkaz vseh slovenskih učencev, ki obiskujejo sedanje šole in pa zasebne slovenske učilnice. Na tej podlagi bode oddati mestnemu svetu svoje mnenje in izraziti se, kako in kje bode ustanoviti slovenske ljudske šole. Deželni šolski svet naložil je konečno predsedstvu mestnega sveta, da izvrši gotovo te predpise v štirih tednih, potem bode dež. šolski svet naznanil občinskemu zastopu svoje sklepe o tej zadevi. Kakor se čuje iz merodajnih krogov, je dognano, da se bode dež. šolski svet odločno in energično potegnil za slovenske ljudske šole, katere tako opravičeno zahtevajo Slovenci v Gorici in v Trstu. Videli bomo torej v kratkem, v koliko se bodo izpolnile zakonite zahteve primorskih Slovencev.

Iz Notranjskega. V 20. štev. Vašega cenjenega lista se v dopisu iz Notranjskega predbaciva, da so šli nekoji učitelji 29. septembra t. l. raje na lov, nego k zborovanju okr. učit. društva za postojinski okraj. Stvar tudi mene zadeva, zato sem

prisiljen nekaj povedati. Res je, da sem isti dan bil na lovu in se zborovanja nisem vdeležil. Naj sledi pristno vabilo: „Se-li bo slavno šolsko vodstvo vdeležilo obeda v dan učiteljskega zborovanja v Št. Vidu dne 29. septembra t. l. 9^a. Ali Vam je gospod urednik tako vabilo na okrajno učiteljsko zborovanje ali na obed?! Kje je program? In kje je označeno, da zboruje okrajno učiteljsko društvo?“

Jaz sem le uro oddaljen od Št. Vidu in z mirno vestjo rečem, da nisem vedel kaj se v bližnem Št. Vidu godi ta dan. Zvečer prinese mi županova hčerka Vaš cenjeni list in čitam, vabilo na zborovanje učiteljskega društva v Št. Vidu. Reč me je silno iznenadila. Naša vas nima redne poštno zveze, ter zaostanejo listi in pisma celi teden na pošti v Št. Vidu ali v privatnih rokah doma. V bodoče naj slavni odbor učiteljskega društva pravočasno, saj mesec dni prej po časopisih naznani dan zborovanja ali pa pošlje celotna vabila vsem šolskim vodstvom in prišli bomo, lahko rečem „vsi mlačni“ in „brezbržni“ učitelji — lovci, če treba še dalje nego v Št. Vid. — Toliko v obrambo.

Na Vrabcih 5. novembra 1892.

Janko Rudolf.

(Domovinska slavnost na Štajerskem.) Dne 12. maja minolo je 700 let, odkar pripada štajerska dežela cesarstvu našemu. Dne 20. novembra bode pa tem povodom veliko zborovanje v deželni hiši v Gradci. Slovesni govor imel bode dež. glavar grof Wurmbandt.

(Nove šole.) Pri Sv. Miklavži, v Stoprech in v Žitalah ptujskega polit. okraja so se dozidale

letos nove šole, katere se v kratkem blagaslovijo in slovesno otvorijo. Šolski okraji Ormož, Ptuj in Rogatec se pač lahko ponašajo, da imajo največ novih, kaj primerno urejenih šolskih poslopij.

(Odlikovanje.) Nadučitelj v Slov. Bistrici, gosp. Franc Windisch dobil je povodom svojega umirovljenja zlati zaslužni križec. Čestitamo!

Premembe pri učiteljstvu. Gospod Gustav Vodušek, učitelj v Trbovljah-Vode postal je nadučitelj v Trbovljah; gosp. Franc Schneider, podučitelj v Cventu, nadučitelj v Cezanjevih, g. Miha Lesnika, učitelj pri Marija Snežni pa nadučitelj pri Sv. Ani na Krembergu. Podučitelj v Cezanjevih, g. Franc Zaheri imenovan je def. učiteljem pri Mali nedelji, g. Jožef Benko, podučitelj v Prihovi pa učiteljem pri Sv. Jurji na Ščavnici.

Zahvala.

„Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj“ je pri svojem običnem zboru jednoglasno izreklo, da se zлага popolnoma z nazori, koje je na Svetčevem banketu razvijal gospod V. Ribnikar, predsednik „Zaveze slov. učit. društva“. Z zadoščenjem je bralo slov. učiteljstvo njegov dobro premišljen govor. Zato polnjuje naše društvo le svojo dolžnost, ako izreka tem potom za njegov izvrsten govor, v kojem je branil čast in veljavo učiteljstva, in ob jednom pojasnil svoje, kakor tudi stališče ogromne večine slov. učiteljstva napram sedanjim javnim pojavom, priznanje in najiskrenejšo zahvalo.

V Kranji dne 25. okt. 1892.

Za odbor:

L. Jelenc,
predsednik.

Fr. Luznar,
tajnik.

Razpisi natečajev.

Št. 391.

Nadučiteljsko mesto.

III. Na četirirazrednici pri Sv. Lenartu v Slov. gor. umešča se nadučiteljsko mesto III. plač. razr.

Prosilci za to mesto naj pošljejo svoje redno opremljene prošnje, opravljene osobito z dokazom avstrijskega državljanstva in sposobnosti k pomočnemu poučevanju v katol. verouku do 15. jan. 1893 krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Lenartu v Slov. gor.

Okr. š. svet Št. Lenartški 31. oktobra 1892.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 486.

Mesto učiteljice.

V gornjegrajskem šolskem okraju umeščati je takoj na dvorazredni ljudski šoli v Mozirji in na

trirazrednici na Rečici mesto formalno vsposobljene učiteljice ročnih del z letno nagrado 170 gld. proti učni dolžnosti pet ur v tednu na prvi in šest ur na drugi skoz deset mesecev v letu.

Prošnje, opremljene s sposobnostnim spričevalom in z dokazom avstr. državljanstva naj prositeljice vložijo predpisanim potom do 1. decembra 1892 pri krajnem šolsk. svetu v Mozirji.

Znanje slovenskega jezika je gledé na obe šoli potrebno.

Prosilke, ki še niso v javni službi, imajo priložiti prošnji še mravnostno spričevalo.

Okr. šolski svet Gornjigrad 3. nov. 1892.

Predsednik: Wagner s. r.

Ker se leto vže bliža svojemu koncu in bo treba skleniti račune, pozivljamo še jedenkrat vse p. n. prejemnike našega lista, ki so še z naročnino na dolgu — njih število je veliko — da poravnajo prej ko prej in tem gotoreje svoj dolg, ko bi nas sicer pripravili v veliko zadrego, ker bi uprava ne mogla storiti svoje dolžnosti pri tiskarni. To pa bi ne bilo častno ne za lastništvo, še manj pa za slov. učiteljstvo! Torej, vsak stori nemudoma svojo domoljubno in stanovsko dolžnost!

Po naročilu „Zaveznoga“ direktorija: **Upravništvo.**

Vsebina. I. Zoriti je treba. (IV.) (L. Lavtar.) — II. Pobratimija. — III. Slovniške črtice. (M. Herič.) (VI.) — IV. Razširjanje pokončne pisave in nje koristi. (—y.) — V. Listi slovenskega učitelja — kolesarja. (II.) — VI. Slovstvo. (Ocena in Novosti.) — VII. Doneški k zgodovini naših šol. (XII.) (Iv. Strelec.) — VIII. Društveni vestnik. — IX. Dopisi in druge vesti. — X. Natečaji. —